

NOMINA SUNT CONSEQUENTIA RERUM. LA COSTRUZIONE DELLA MEMORIA STORICA ATTRAVERSO GLI AGNOMINA DEI PRINCIPI ROMENI (SECC. XV-XVI)

† Violeta BARBU
(Istituto di Storia Nicolae Iorga Bucarest)

Keywords: *historical memory, agnomina, Romanian princes.*

Abstract: *The text discusses the genesis of several agnomina designating certain Romanian princes in historiography.*

Cuvinte-cheie: *memorie istorică, agnomina, domni români.*

Rezumat: *Textul discută geneza câtorva agnomina sub care sunt cunoscuți în istoriografie unii domni români.*

HADRIANO E HISPANIA EN LAS FUENTES CLÁSICAS

M.ª Pilar GONZÁLEZ-CONDE PUENTE
(Universidad de Alicante, España)

Palabras clave: *Adriano, Hispania, senadores provinciales, Trajano, Vita Hadriani.*

Resumen: *Este trabajo trata sobre la imagen de Hispania en las fuentes literarias a partir del año 117 d.C., con la subida al poder de Adriano. La llegada al poder de los emperadores de origen hispano no supuso una verdadera transformación en la visión de la península Ibérica en los autores clásicos. No aumentó la curiosidad por el territorio y los textos históricos trataban sobre todo los grandes acontecimientos de la conquista. Probablemente, este hecho tiene relación con los intentos de evitar la cuestión del origen de los príncipes provinciales, haciendo más incapié en sus valores, como medio para que las élites romanas no rechazaran su ascenso al poder.*

Keywords: *Hadrian, Hispania, Provincial Senators, Trajan, Vita Hadriani.*

Summary: *This work addresses the image of Hispania in the literary sources from the year 117 A.D., with the rise to the power of Hadrian. The arrival of the emperors with a Hispanic origin didn't mean a real transformation in the*

view of the Iberic Peninsula among the classic authors. It didn't involve an increase in the curiosity about the territory and the historical texts talked about the big events of the conquer above all, with a fossilized image. Regarding this, the issue of the origin of the provincial princes was avoided as much as possible, dwelling on the traditional values, so the roman elites didn't reject their rise to the power.

Cuvinte-cheie: *Hadrianus, Hispania, senatori provinciali, Traianus, Vita Hadriani.*

Rezumat: *Această lucrare studiază imaginea Hispaniei în izvoarele literare din anul 117 d.H., o dată cu accesul la putere a lui Hadrianus. Venirea la putere a unui împărat de origine hispanică nu a însemnat și o reală transformare a imaginii Peninsulei Iberice în autorii clasici. Aceasta nu a determinat o creștere a curiozității față de acest teritoriu, textele istorice vorbind despre marile evenimente ale cuceririi, dintr-o perspectivă mai degrabă fosilizată. În această privință, problema originii fruntașilor provinciali a fost evitată cât mai mult posibil, accentul căzând pe valorile tradiționale, astfel încât elitele romane nu au respins ascensiunea lor la putere.*

ELITE SOCIAL NETWORKS ȘI FORMULELE PROTOCOLARE DE AMICITIA ÎN CORESPONDENȚA LUI SYMMACHUS

George IVAȘCU

(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași)

Keywords: *Symmachus, social networks, Epistulae, amicitia, senatorial aristocracy, Late Roman Empire.*

Abstract: *In this paper, we will analyse Symmachus' correspondence (Epistulae) through the concept of social networks. We will be evaluating the role played by his network of influential politicians in the evolution of his public career (senatorial cursus honorum), crowned with the holding of consulate in 391. In the second part of this paper, we will take into account the importance of amicitia in the creation and maintaining of this kind of network, analysing, especially, the protocolary formulas of adress.*

Cuvinte-cheie: *Symmachus, social networks, Epistulae, amicitia, aristocrație senatorială, Imperiul târziu.*

Rezumat: *În acest articol, vom analiza corespondența lui Symmachus (Epistulae) prin prisma conceptului de social networks. Vom evalua importanța rețelei sale de contacte politice influente în evoluția carierei publice (cursus honorum senatorial), încununată cu deținerea consulatului în 391. În a doua parte a lucrării, vom avea în vedere importanța amicitia-ei în crearea și menținerea unei astfel de rețele, analizând, mai ales, formulele protocolare de adresare.*

LA SABIDURÍA MORAL: ENTRE EURÍPIDES Y SÓCRATES

Ethel JUNCO
(Universidad Panamericana,
Departamento de Humanidades, Aguascalientes)

Palabras clave: *Eurípides, Sócrates, moral heroica, religiosidad, teoría de la virtud.*

Resumen: *Proponemos considerar la semejanza entre el modelo de vida heroico formulado por los jóvenes de Eurípides con la inicial noción de virtud de la filosofía socrática; partimos del supuesto de la influencia de Eurípides en la formación de Platón y de la preocupación ético-religiosa de la época de Eurípides; procedemos a fundamentar la conexión con ejemplos de obras selectas; concluimos estableciendo correlaciones que son materia esencial para la filosofía platónica posterior.*

Keywords: *Euripides, Socrates, moral heroic, religiosity, theory of virtue.*

Abstract: *We propose to consider the similarity between the model of heroic life formulated by Euripides' youth with the initial notion of virtue of Socratic philosophy; we start from the presupposition of the influence of Euripides in the formation of Plato and of the ethico-religious concern of the time of Euripides; we proceed to base the connection with examples of selected works; we conclude by establishing correlations that are essential for later Platonic philosophy.*

Cuvinte-cheie: *Euripide, Socrate, morală eroică, religiozitate, teoria virtuții.*

Rezumat: *Ne propunem să analizăm asemănarea dintre modelul vieții eroice formulate de tineretul lui Euripide cu noțiunea inițială de virtute a filosofiei socratice; pornim de la presupunerea influenței lui Euripide în formarea lui Platon și de la preocupările etico-religioase ale epocii lui Euripide; vom continua să stabilim conexiunea cu exemple ale operelor selectate; încheiem prin stabilirea corelațiilor care sunt esențiale pentru filosofia platoniciană ulterioară.*

DIE GATTUNGSBEZEICHUNG DRAMA UND DER SYMBOLISMUS IN MAKREMBOLITES' ROMAN

Ranko KOZIĆ
(Philologische Fakultät Belgrad)

Keywords: *Symbolism, Ancient Novel, Byzantine Novel, Poetics of Novel, New Rhetorics and Platonic Philosophy of Love, Philosophical Foundation of Novel, Macrembolites, Achilles Tatius, Philostratus, Lucian.*

Abstract: Drama as a Genre Designation and the Symbolism in Macrembolites' Novel: *The subject-matter of this study is a symbolism with its hardly visible and well disguised presence in Macrembolites' novel, which could only be detected, if the hermeneutical method was applied to the semantic spectrum of the generic term drama in an attempt to decipher its so far unregistered key meanings of extraordinary importance to the poetics of the Greek novel, such as symbol, aetion, archetype, image, with the last of them assuming recognizable features of Platonic idea in Lucian's rhetorical work. The study consists of four segments with the first of them giving a short survey of the research work on the ancient novel carried out so far, the main purpose of which being to point to the key problems deriving from the previous periods of research and proving to be a major obstacle in an attempt to successfully resolve the issues related to both the birth and the poetics of the ancient novel. The second segment deals with the nature of symbolism as expressed by the term drama in Philostratus' Eikones, having all the necessary prerequisites to be considered with good reason the first manifest of symbolism in the European literature and containing some of the basic poetological principles of great importance to the poetics of the late antiquity and the Greek novel as well. In the third segment are adduced all the instances of use of drama and other theatre related terms in Lucian's rhetorical work as well as those examples pertaining to the use of metaphors of water, fire, blowing, eating and drinking, proved to be of essential value as far as the decipherment of the symbolic fields in Greek romance and its Platonic background are concerned. On the basis of the results acquired in the previous three segments, in the fourth and last one an attempt has finally been made to elucidate the symbolic meaning pervading the key elements of the sujet in Macrembolites novel.*

Cuvinte-cheie: *simbolism, romanul antic, romanul bizantin, poetica romanului, noua retorică și filosofia platoniciană a iubirii, baza filosofică a romanului, Macrembolites, Achilles Tatius, Philostratus, Lucian.*

Rezumat: Drama ca desemnare a genului și simbolismul din romanul lui Macrembolites: *Subiectul acestui studiu este un simbolism cu prezență abia vizibilă și bine deghizată în romanul lui Macrembolites, care poate fi detectat doar dacă se aplică metoda hermeneutică spectrului semantic al termenului generic dramă în încercarea de a-i descifra înțelesurile-cheie neînregistrate până acum ale importanței extraordinare a poeziei din romanul grecesc, precum simbol, aetion, arhetip, imagine, ultimul dintre ele asumând trăsăturile recunoscutibile ale ideii platoniciene din opera retorică a lui Lucian. Studiul constă în patru segmente: primul oferă o scurtă analiză a muncii de cercetare realizate până acum asupra romanului antic, principalul scop fiind de a repera problemele-cheie ce derivă din perioadele anterioare ale cercetării și care s-au dovedit a fi un real obstacol în încercarea de a rezolva cu succes problemele legate atât de crearea, cât și de poetica romanului antic. Al doilea segment se ocupă de natura simbolismului exprimată de cuvântul dramă în Eikones de Filostrat, având toate condițiile necesare pentru a fi considerată pe bună dreptate primul manifest al simbolismului în literatura europeană, care conține câteva dintre principiile poetice de bază*

ce au o mare importanță pentru poetica Antichității târzii și pentru romanul grecesc. Al treilea segment prezintă toate exemplele utilizării cuvântului dramă și a altor termeni dramatici în opera retorică a lui Lucian și în acele exemple legate de folosirea metaforelor apei, focului, adierii, mâncării și băuturii, care s-au dovedit a avea o valoare esențială privind descifrarea câmpurilor simbolice din romanul de dragoste grecesc și contextul său platonician. Pe baza rezultatelor obținute în cadrul celor trei segmente, în al patrulea și cel din urmă s-a încercat finalmente elucidarea semnificației simbolice ce revelă elementele-cheie ale subiectului din romanul lui Macrembolites.

CERTI HOMINES E RISCHI DI INTERCETTAZIONE NELLA CORRISPONDENZA CICERONIANA

Patrizia MASCOLI
(Università degli Studi di Bari Aldo Moro)

Keywords: Cicero, correspondence, reception, certi homines.

Abstract: *With this work the author reconstructs the shipping and receiving modalities of Cicero's letters addressed to his correspondents, by analysing his epistolary. The persistence on the essential use of trustworthy couriers (certi homines), who guarantee a real delivery and a certain discretion, is a clear clue of the everyday troubles linked to this operation.*

Cuvinte-cheie: Cicero, corespondență, primire, certi homines.

Rezumat: *În această contribuție, autorul reconstruiește modalitățile de expediere și primire a scrisorilor lui Cicero adresate corespondenților săi analizând epistolarul său. Persistența utilizării cu precădere a curierilor de încredere (certi homines), care garantează o livrare reală și o anumită discreție, este un indiciu clar al problemelor de zi cu zi legate de această operațiune.*

SOCIAL STRUCTURES IN POTAISSA

Sorin NEMETI
(Babeș – Bolyai University, Cluj-Napoca)
Irina NEMETI
(National History Museum of Transylvania, Cluj-Napoca)

Keywords: society, population, municipium Potaissense, ordines, social classes.

Abstract: *Recent opinions in Romanian historiography tend to elude the issue of the social classes in the Roman Empire and that of the differences in people's status, wealth, and living standards, hiding them behind the differences*

in civic and social status. Anyway, the identification of social structure and differences in class and wealth in Dacia is mainly an issue of documentation. The main category of sources employed in the study of population consists of inscriptions. The use of these epigraphic sources mainly reveals people's civil status (citizen / peregrine) and social standing (belonging to ordines, the different strata of plebs urbana). It is more difficult to estimate their wealth, as one can only refer to their euergetism mentioned by the inscriptions.

In Potaissa, a municipium in Dacia Porolissensis, the epigraphic sources reveal a stratified society. The multitude of attested persons who were part of the plebs urbana as compared to the number of aristocrats or representatives of the lower classes (slaves, peregrines) is striking from the very beginning. We believe that the society of Potaissa and its hinterland was polarized from a social and economic perspective much stronger than indicated by the epigraphic sources born of the epigraphic habit of the urban elite and of the middle class.

Cuvinte-cheie: societate, populație, municipium Potaissense, ordines, clase sociale.

Rezumat: Opinii recente în istoriografia română tind să eludeze problema claselor sociale în Imperiul Roman și cea a diferențelor de statut, bogăție și standard de viață, ascunzându-le în spatele diferențelor de statut civic și social. În orice caz, identificarea structurii sociale și a diferențelor de clasă și avere în Dacia este, în principal, o problemă de documentare. Principala categorie de surse folosită în studiul populației o reprezintă inscripțiile. Folosirea surselor epigrafice dezvăluie statutul civil (cetățean / peregrin) și poziția socială (apartenența la ordines, la diferitele straturi ale plebei urbane). Este mult mai dificil de estimat starea economică, doar dacă inscripțiile se referă la acte de euergetism.

În Potaissa, un municipium din Dacia Porolissensis, sursele epigrafice indică existența unei societăți stratificate. De la început frapează mulțimea de persoane aparținând plebei urbane, comparativ cu numărul de aristocrați sau al celor care aparțin claselor inferioare (sclavi, peregrini). În opinia noastră, societatea din Potaissa și zona rurală aferentă era polarizată social și economic mult mai puternic decât lasă să se întrevadă sursele epigrafice, născute din comportamentul epigrafic al elitei și clasei mijlocii urbane.

SAPPHO fr. 105a: AN INTERPRETATIVE CONJECTURE

Loukas PAPADIMITROPOULOS
(University of Athens)

Keywords: Sappho, epithalamium, preeminence, disintegration.

Abstract: In this interpretative conjecture I maintain that fragment 105a of Sappho might be dissociated from its customary nuptial context, which posits the poem as part of an epithalamium. If my interpretation is true, then Sappho

admirably projects in the span of just three lines the seed of eventual disintegration that exists in every kind of greatness and preeminence.

Cuvinte-cheie: *Sappho, epithalamium, preeminență, dezintegrare.*

Rezumat: *În această conjecură interpretativă, susțin că fragmentul 105a al lui Sappho ar putea fi disociat de contextul său obișnuit nupțial, care pune poezia ca parte a unui epitalamiu. Dacă interpretarea mea este adevărată, atunci Sappho arată admirabil în intervalul de doar trei versuri semințele de eventuală dezintegrare care există în orice fel de măreție și preeminență.*

STELE CON SELLA CURULE E LITTORI SACRALI (CIL III, 9733): ORDO DECURIONUM A VIMINACIUM

Sanja PILIPOVIĆ
(Institute for Balkan Studies,
Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade)

Parole chiave: *stele, sella curule, camillo, littore, decurione, augur, flamen, Viminacium.*

Riassunto: *L'argomento della ricerca si focalizza sui rilievi presenti nella stele funeraria di C. Cornelius Rufus proveniente da Viminacium (CIL III, 9733), uno con la sella curule, i camilli e i littori e l'altro con Elena e Menelao. Verrà studiato il legame di C. Cornelius Rufus, decurione e augure del municipio di Viminacium, con i temi rappresentati. In base a ciò si cercherà di evidenziare alcuni particolari aspetti della vita dei membri dell'ordo decurionum e dei sacerdoti a Viminacium.*

Cuvinte-cheie: *stelă funerară, sella curulis, camillus, lictor, decurion, augur, flamen, Viminacium.*

Rezumat: *Subiectul cercetării se concentrează pe reliefurile stelei funerare a lui C. Cornelius Rufus de la Viminacium (CIL III, 9733), unul înfățișând sella curulis, camilli și lictori, iar altul pe Helena și Menelaos. Va fi studiată legătura dintre C. Cornelius Rufus, decurion și augur în municipium Viminacium, cu temele reprezentate. Pe această bază, vom încerca să evidențiem unele aspecte particulare ale vieții membrilor ordinului decurionilor și sacerdoților din Viminacium.*

**FONTES HISTORIAE DACO-ROMANAE CHRISTIANITATIS
– IZVOARELE ISTORIEI CREȘTINISMULUI ROMÂNESC.
SUPPLEMENTUM I**

Nelu ZUGRAVU, Claudia TĂRNĂUCEANU
(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași)

Keywords: *history of Romanian Christianity, sources, Breviarium Syriacum, Martyrologium of Drummond, martyrs, Lower Danube region.*

Abstract: *The text disseminates in the Romanian historiography the information about the saints commemorated in various settlements within the Lower Danube region, comprised in Breviarium Syriacum (411) and in the Irish martyrologium known as the Martyrologium of Drummond (second half of the 12th century). This contribution represents a preliminary endeavour of the ongoing elaboration project for the Fontes historiae Daco-Romanae Christianitatis. Supplementum.*

Cuvinte-cheie: *istoria creștinismului românesc, izvoare, Breviarium Syriacum, Martyrology of Drummond, martiri, regiunea Dunării de Jos.*

Rezumat: *Textul pune în circulație în istoriografia românească informațiile despre sfinții comemorați în diferite așezări din regiunea Dunării de Jos cuprinse în Breviarium Syriacum (411) și în martirologiul irlandez cunoscut drept Martyrologium of Drummond (a doua jumătate a secolului al XII-lea). Contribuția de față reprezintă un demers preliminar al proiectului aflat în curs de elaborare Fontes historiae Daco-Romanae Christianitatis. Supplementum.*